

Constituziun digl cumegn da Lantsch/Lenz

Digls 19-06-2005, an vigour siva digls 19-06-2005

Versiun actuala an vigour siva digls 01.01.2019

	I. Determinaziuns generalas
	Art. 1
Cumegn	Igl cumegn da Lantsch/Lenz è ena corporaziun territoriala digl dretg public. Ella sa cumpona dallas persungas sesentas segl sies territori.
	Art. 2
Autonomia	Ainfra igls cunfegns dalla legislaziun dalla confederaziun e digl cantun sottastat agl cumegn igl dretg d'autonomia. Aint igl rom dalla sia cumpetenzza legala exequescha igl cumegn la suveranità da tottas persungas e tgossas tgi sa cattan segl sies territori.
	Art. 3
Pensum	<p>Igl cumegn adamplescha igls pensums tgi sa dattan ad el per igl bagnstar dalla generalità. Ella promova igl svilup cultural scu er igl bagnstar social ed economic e relascha las leschas ed igls regulativs basiglevels.</p> <p>Igl cumegn pò surdar l'execuziun da pensums definias a corporaziuns publicas ni privatas, instituziuns, fundaziuns u a privats.</p>
	Art. 4
Lungatg uffizial	Igl rumantsch è igl lungatg tradiziunal digl cumegn. Igls lungatgs uffizials èn rumantsch e tudestg. Mintga abitant ò igl dretg da far adiever libramaintg dad egn digls dus lungatgs uffizials a bucca ed an scretg. Igl cumegn promova las fadeias per igl svilup digl lungatg tradiziunal.
	Art. 5
Egualità dallas schlattagnas	Denominaziun da persungas, professiuns e funcziuns da chella constituziun sa refereschon a tottas dus schlattagnas, schinavant tgi sa resulta navot oter digl senn dalla constituziun.
	II. Dretgs politics ed obligaziuns
	Art. 6
Abilitad da votar	Abels da votar èn burghes svizzers tgi on cumplania igl 18. onn ed èn betg sot guida perveia da malsogna u deblezza da spiert.
	Art. 7
Dretg da votar ed eligibladad	Dretg da votar an fatgs communal on burghes digl li abels da votar e burghes svizzers tgi abiteschan aint igl cumegn aglmanc treis meis scu dimorants. Igl

	<p>termin antscheva cun igl de dalla consegna digl certificat d'origin.</p> <p>Mintga persunga cun dretg da votar pò neir eligeida ainten en'instanza communal, schi ella n'è betg neida privada da chel dretg antras santienztga penala.</p>
	Art. 8
Votaziuns ed elecziuns federalas e cantunalas	Per elecziuns e votaziuns federalas e cantunalas valan las determinaziuns vertentas dalla confederaziun e digl cantun.
	Art. 9
Dretg d'iniziativa a) Prancepi	<p>30 persungas ablas da votar pon pretender an scretg ena votaziun per fatgs communal inoltros dad ellas. Exclue da chel dretg èn decisziuns tgi schean aint igl rom dallas cumpetenzas dallas instanzas communalas u relaziuns da dretg regladas tranter igl cumegn e terzas persungas.</p> <p>L'iniziativa pò neir inoltrada an furma d'ena proposta generala u d'en sboz formulo.</p>
	Art. 10
b) Inoltraziun ed examinaziun dalla proposta	<p>L'iniziativa è d'inoltrar alla suprastanza communal cun la sottoscripziun digls iniziants.</p> <p>Propostas d'iniziativa cun en cuntign illegal na dastgan betg neir sottamessas alla votaziun.</p> <p>La suprastanza communal decida schi chella è valevla e communitgescha chegl cun ena disposiziun agls iniziants an terma d'en meis.</p>
	Art. 11 *
c) Procedura	<p>Ena iniziativa valevla ò da neir tractada igl pi tard ainfra 12 meis siva dalla inoltraziun.</p> <p>Iniziativas formuladas èn, cun u sainza cunterproposta, da sottametter alla votaziun ainfra igl madem taimp conform alla furma inoltrada.</p> <p>È ena cunterproposta avant mang, vign decida igl ampren tranter chella e la proposta dall'iniziativa. Sessour decida la radunanza communal cun ena votaziun definitiva tranter l'approvaziun u la refusiun dalla proposta, tgi è sa resultada dall'amprema votaziun. All'urna ègl da sottametter agls votants cun dretg da votar ena dumonda da tagl correspondent.</p>
	Art. 12 *
d) Retratga	En'iniziativa pò neir retratga digls tschintg amprens sotsigneiders anfignen alla proclamaziun digl termin da votaziun, schinavant tg'ella na cuntigna betg en'otra clausla da retratga.
	Art. 13
Dretg da petiziun	<p>Igl dretg da petiziun è garantia.</p> <p>Mintga abitant ò igl dretg da sottametter an scretg propostas, giaveischs e reclamaziuns allas instanzas communalas per piglier posiziun.</p>

	<p>La suprastanza communal è oblieida da piglier posiziun an terma da 3 meis versa la petiziun.</p>
	Art. 14 *
Moziun	<p>Mintga persunga cun dretg da votar, ò igl dretg d'inoltrar ena moziun alla radunanza communal per affars tgi n'èn betg menziunos sen la glista da tractandas e tgi schea an cumpetenzza digls votants.</p> <p>Per regla dat la suprastanza communal rapport a caschung dalla proxima radunanza communal ansemen cun ena proposta davart la moziun. Schi la moziun vign declarada per relevanta, ò la suprastanza communal da sottametter an terma dad 1 onn en sboz elaboro alla radunanza communal u eventualmaintg agl cumegn d'urna per la decisiun.</p> <p>Digl reminent valan igls art. 10 ed 11 da chella constituziun conform a lour senn.</p>
	Art. 15
Sclarimaint	<p>Mintga persunga cun dretg da votar pò pretender sen radunanza communal sclarimaint davart igl stadi u la liquidaziun d'en fatg communal.</p> <p>Igl sclarimaint ò da neir do igl pi tard dalla proxima radunanza communal. El pò neir snaea schi interess considerabels digl cumegn u da terzas persungas s'opponan.</p>
	Art. 15a *
Referendum	<p>Decisiuns dalla radunanza communal tenor art. 28a on da neir sottamessas agl cumegn d'urna, schi 20 persungas cun dretg da votar peglian igl referendum lotiers an terma da 30 deis.</p> <p>Decisiuns tgi èn sottamessas agl referendum facultativ, on da neir publitgeidas dalla suprastanza communal aint igl figl uffizial communal, cun l'indicaziun digl de da scadenza digl referendum.</p> <p>Las sottoscripziuns on da neir inoltradas alla suprastanza communal avant la scadenza digl termin digl referendum. Sch'igl referendum è reuschia, succeda la votaziun all'urna ainfra igls proxims seis meis.</p> <p>Schi aintran ainfra igl termin digl referendum nignas pretensiuns per ena votaziun all'urna, daclera la suprastanza communal l'antrada digl conclus an vigour legala cun ena publicaziun uffiziala.</p>
	Art. 16
Recurs	<p>Igl dretg da recurs cunter decisiuns e disposiziuns digls organs comunals sa drezza tenor la legislaziun cantunala.</p>
	Art. 17
Protocols ed invista aint igls protocols	<p>Dallas decisiuns dalla radunanza communal, dalla suprastanza communal e d'ulteriouras instanzas communalas u cumischungs, ò da neir mano protocols an scretg.</p> <p>Chels on da neir preschentos per l'approvaziun a caschung dalla proxima seduta</p>

	<p>agl madem gremi ed on da neir sottascrètgs digl mastral u president e digl actuar.</p> <p>Igls protocols dalla radunanza communal stattan an disposiziun per invista a mintga persunga abla da votar. L'invista agls protocols dalla suprastanza communal e dallas ulteriouras instanzas communalas vign angal lubeida, schi so neir fatg valeir en interess giustifitgia. Agl dretg d'invista so er neir satisfatg cun surdar en extract digl protocol.</p>
	Art. 18
Responsabladad	La responsabladad digls organs communal per donns caschunos exequond lour uffezi sa drezza tenor la lescha cantunala concernent la responsabladad dallas autoritads e digls ampluias e dallas corporaziuns digl dretg public.
	III. Organisaziun communal
	A. Generalitads
	Art. 19 *
Organs	<p>Las persungas cun dretg da votar furman an sia totalitad igl organ suprem digl cumegn.</p> <p>Ellas exequeschan lour dretgs conform a chesta constituziun antras igl cumegn d'urna ed antras la radunanza communal.</p> <p>Igls organs ordinaris digl cumegn èn:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) igl cumegn d'urna b) la radunanza communal c) la suprastanza communal d) la cumischung da gestiun
	Art. 20 *
Perioda d'uffezi, taimp d'elecziuns e surdada digl uffezi	<p>La perioda d'uffezi digls uffizials communalas cozza treis onns.</p> <p>Elecziuns all'urna on li durant igl terz quartal, schi pussebel ansemen cun votaziuns federalas u cantunalas.</p> <p>Schi en sagond scrutini è necessari, ò chel li igl pi tard quatter emdas siva digl ampren.</p> <p>Las elecziuns digls ulteriours uffizials communalas, tgi vignan fatgas dalla radunanza communal, on li mintgamai la davosa dumengia d'otgover.</p> <p>La surdada digl uffezi ò li igl 1 da schaner digl onn sequent.</p> <p>Igl uffizial partent è responsabel per la surdada regulara digl uffezi.</p>
	Art. 21
Elecziuns complementaras	<p>Sorta en uffizial definitiv durant la perioda d'uffezi per qualunque muteiv, ègl d'eliger en suppleant an terma da 6 meis per igl rest dalla perioda d'uffezi, nun tgi la proxima elecziun ordinaria succeda ainfra chels proxims 6 meis.</p> <p>Per las elecziuns complementaras valan las mademas determinaziuns scu per las</p>

	elecziuns ordinarias.
	Art. 22
Incumpatibladad	<p>En ampluia communal stabel na dastga betg appartigneir all'autoridad ad el directamaintg superioura. El pò pero neir tratg tiers cun vusch consultativa a tractativas.</p> <p>Commembers da suprastanza na dastgan betg esser commembers dalla cumischung da gestiun.</p>
	Art. 23
Raschungs d'exclusiun	<p>Paraints e chinoss an lengia directa, consorts e fardagliuns na dastgan betg far part a madem taimp dalla madema autoridad communal.</p> <p>Chellas raschungs d'exclusiun valan er tranter commembers dalla suprastanza communal e la cumischung da gestiun.</p> <p>Schi persungas vignan eligeidas ainten instanzas, noua tgi ellas na pudessan betg appartigneir a madem taimp perveia da parantella, è l'elecziun valevla per chella persunga tgi era gio an uffezi, u tgi obtigna igl madem mument pi bleras vuschs a caschung d'ena elecziun nova.</p>
	Art. 24
Raschungs da recusaziun	<p>En commember d'ena istanza communal u dalla radunanza communal stò s'absentar tar tractativas ed votaziuns, schi el sez u ena persunga an relaziun d'exclusiun cun el agl senn d'art. 23 ò en interess direct e personal.</p> <p>En commember dalla cumischung da gestiun ò da s'absentar tar l'examinaziun digl rendachint e dalla gestiun d'ena istanza, cumischung u uffezi, schi el sez u ena persunga parainta appartigna a chella istanza, cumischung u uffezi agl senn d'art. 23.</p>
	Art. 25
Indemnisaziun	Igls commembers d'instanzas communalas ed igls funcziunaris communalas vignan indemnisos per lour prestaziuns da lavour tenor igl regulativ da paias relaschea dalla radunanza communal.
	Art. 26 *
Demissiun	Mintga commember d'en'istanza communal ò d'inoltrar alla suprastanza communal la sia demissiun an scretg anfignen igl pi tard igls 30 d'avregl avant la radunanza d'elecziuns. La demissiun ò da neir publitgeida ainfra 30 deis aint igl organ da publicaziun.
	Art. 27
Obligaziun da secretezza	<p>Igls commembers dallas autoritads communalas ed igls funcziunaris communalas èn obliias a secretezza. A persungas betg autorisadas dastga betg neir do sclarimaint ni concernent la discussiun ni concernent igl cuntign da protocols da cumegn u d'ulteriouras actas, tgi cuntignan fatgs tgi èn betg destinoss per la publicitad.</p> <p>L'obligaziun da secretezza resta er siva avoir termino igl taimp d'uffezi u da sarvetsch.</p>

	B. Organs communal
	1. Cumeegn d'urna*
	Art. 27a*
Cumpetenzza d'elecziun	<p>Igls votants cun dretg da votar eligian all'urna:</p> <p>a) igl mastral,</p> <p>b) quatter commembers dalla suprastanza communal,</p> <p>c) treis commembers dalla cumischung da gestiun ed en suppleant</p>
	Art. 27b*
Cumpetenzza da decider	<p>Igls votants cun dretg da votar decidan all'urna davart :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. relascher e midar la constituziun communal; 2. relascher e midar leschas communalas cunter las qualas igl è nia piglia igl referendum; 3. lubeir expensas e speisas tgi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs u cunter las qualas igl è nia piglia igl referendum; 4. piglier se novs amprests da daners e surpiglier siertads, tgi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs u cunter las qualas igl è nia piglia igl referendum; 5. cumprar, vender ed impinar schaschant scu er conceder u liberar servituts e grevezzas funsilas, schinavant tgi chels affars surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs u cunter las qualas igl è nia piglia igl referendum; 6. conceder amprests, schi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs e schi sa tracta betg da daners da fondos, tgi schean conform agl rom d'adiever, an cumpetenzza dall'istanza autorisada; 7. decider davart la fusiun cun oters cumeegns; <p>Cun excepziuns dallas elecziuns, on igls affars tgi vignan sottamess agl cumeegn d'urna da neir discussos dalla radunanza communal e deliberos per mangs dalla votaziun all'urna cun ena recumondaziun per la votaziun.</p>
	Art. 27c*
Procedura	<p>La suprastanza communal procura, tg'igls documaints da votaziun vignan tarmess agls votants aglmanc diesch deis avant igl de da votaziun.</p> <p>Igls documaints da votaziun sa cumponan digl project da votaziun tenor igl pled, l'explicaziun, igl cedel da votar, igl certificat da votar ed igls documaints per la votaziun per posta. Las explicaziuns cuntignan ena proposta motivada dalla suprastanza communal. Cunterargumaints essenzialis, exprimias alla radunanza</p>

	<p>comunala, on da neir risguardos ainten la mutivaziun dalla suprastanza comunala.</p> <p>Tar elecziuns, on igls cedels da votar, igl certificat da votar ed igls documaints per la votaziun per posta, da neir tarmess aglmanc diesch deis avant igl de da votaziun.</p> <p>La substituziun e la votaziun per posta sa drezzan agl dretg vertent cantunal davart votaziuns ed elecziuns.</p> <p>Per exequeir igl andamaint e la survegliaziun dalla votaziun all'urna, eligia la suprastanza en biro da votar tenor igl dretg vertent cantunal davart votaziuns ed elecziuns.</p> <p>Igl resultat dallas votaziuns e dallas elecziuns ò da neir protocollo e publitgia aint igls organs da publicaziun uffizials.</p>
	Art. 27d*
Modus d'eliger	<p>Per l'elecziun digl mastral dovrigl aint igl ampren scrutini la pluralitad dallas vouschs vavevlas. Schi en'elecziun na reuschescha betg, ò li en sagond scrutini. Cò vala la pluralitad relativa. Eligia è chel tgi ò obtignia igl pi grond domber da vouschs.</p> <p>Per l'elecziun digls commembers dalla suprastanza comunala e dalla cumischung da gestiun, vala aint igl ampren scrutini la pluralitad absoluta. Igl domber total dallas vouschs digls candidats tgi restan siva d'aveir tratg giu las vouschs veidas e nunvavevlas, vign parteida tras igl dobel digls mandats libers. La proxima cefra antiera pi ota è la pluralitad absoluta. Schi ples persungas on cuntanschia la pluralitad absoluta tgi mandats libers tgi on da neir occupos, valan chellas cun igl pi grond domber da vouschs per eligeidas. Aint igl sagond scrutini vala la pluralitad relativa. Eligia è chel tgi ò cuntanschia las pi bleras vouschs. Tar egalitad dallas vouschs decida la bistgetta.</p> <p>Glistas digls candidats tgi èn antradas anfignen igl pi tard treis emdas avant igl termin d'elecziun tar la canzleia comunala, vignan publitgeidas aint igl organ da publicaziun uffizial.</p> <p>Chel tgi ranviescha betg tar la suprastanza comunala la sia elecziun an terma dad otg deis siva digl de dall'elecziun cun ena declaraziun da refusa an scretg, ò l'acceptada.</p>
	Art. 27e*
Modus da votar	Tar la votaziun all'urna è decisiva la pluralitad absoluta dallas vouschs antradas vavevlas. Cedels da votar veids vignan betg dumbros. Tar egalitad dallas vouschs è igl project da votaziun refuso.
	2. La radunanza comunala*
	Art. 28*
Radunanza comunala	<p>La radunanza comunala decida definitivamaintg da:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. l'execuziun dallas suandontas elecziuns:

	<p>a) *</p> <p>b) *</p> <p>c) *</p> <p>d) commembers digls cunseglis da scola,</p> <p>e) commembers da cumischungs stablas, preveidas ainten otras leschas communalas,</p> <p>f) l'elecziun da cumischungs spezialas per l'elaboraziun d'affars impurtants,</p> <p>g) ulteriouras elecziuns, schinavant tgi las elecziuns n'èn betg surlaschedas expressivamaintg ad en'otra autoritad.</p> <p>2. *;</p> <p>3. approvar igl preventiv ed igl rendachint communal scu er fixar igl pe da taglia;</p> <p>4. lubeir expensas e speisas anfignen en import da CHF 350'000.00 per la madema tgossa e da CHF 70'000.00 per expensas tgi sa repetan mintg'onn tgi figureschan betg aint igl preventiv e tgi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs;</p> <p>5. piglier se novs amprests da daners e contractar siertads, ainfra la cumpetenza finanziaria conform alla cefra 4 numnada soura;</p> <p>6. cumprar, vender ed impinar schaschant scu er conceder u liberar servituts e grevezzas funsilas cun excepziun da disposiziuns realas da nateira secundara, rectificaziun da cunfegns, e maseiras agl rom dalla politica da taragn e da taragn da biagier, ainfra la cumpetenza da finanzas conform alla cefra 4 numnada soura. Reservos restan ultra da chegl igls dretgs digl cumegn da vaschigns;</p> <p>7. conceder e midar essenzialmaintg dretgs d'ava ed ulteriours dretgs d'etel spezial ed exequeir la devoluziun digls dretgs d'ava agl senn dalla legislaziun concernent igls dretgs d'ava;</p> <p>8. decider davart la cooperaziun cun oters cumegn, corporaziuns ed instituziuns regiunalas;</p> <p>9. conceder amprests, schinavant tgi la cumpetenza finanziaria vign betg surpassada conform alla cefra 4 numnada soura, schi surpassan la cumpetenza da finanzas dalla suprastanza communal e schi sa tracta betg da daners da fondos tgi èn an cumpetenza dall'istanza autorisada;</p> <p>10. la survegliaziun suprema da tot igls sectours dall'administraziun communalas;</p>
	Art. 28a*
Conclus sottamess agl referendum	Cun resalva digl referendum facultativ decida la radunanza communal conform ad art. 15a da:

	<ol style="list-style-type: none"> 1. relascher e midar las leschas communalas cun excepziun dallas determinaziuns executoricas appartegnentas; 2. lubeir expensas e speisas anfignen en import da CHF 750'000.00 per la madema tgossa e da CHF 150'000.00 per expensas tgi sa repetan mintg'onn., tgi èn betg preveidas aint igl preventiv e tgi surpassan las cumpetenzas finanzialas d'oters organs; 3. piglier se novs amprests da daners e contractar siertads, ainfra la cumpetenza finanziaria conform alla cefra 2 numnos soura; 4. comprar, vender ed impinar schaschant scu er conceder u liberar servituts e grevezas funsilas cun excepziun da disposiziuns realas da nateira secundara, rectificaziun da cunfegns, e maseiras agl rom dalla politica da taragn e da taragn da biagier, ainfra la cumpetenza da finanzas conform alla cefra 2 numnada soura. Reservos restan ultra da chegl igls dretgs digl cumegn da vaschigns; 5. conceder amprests, schinavant tgi la cumpetenza finanziaria conform alla cefra 2 numnada soura vign betg surpassada e schi sa tracta betg da daners da fondos tgi èn an cumpetenza dall'istanza autorisada
	Art. 29
Convocaziun, tractandas	<p>La radunanza communal vign convocada dalla suprastanza communal.</p> <p>La visada succeda otg deis avant la radunanza communal cun ena publicaziun aint igl figl uffizial ansemen cun la glista da tractandas.</p> <p>An cass urgents po' igl termin neir redutgia sen tschintg deis.</p> <p>I dastga neir decida sulettamaintg da tractandas tgi figureschan sen la glista da tractandas publitgeida.</p> <p>Mintga radunanza communal convocada tenor las prescripziuns è cumpetenta da decider.</p>
	Art. 30
Presidi	<p>La radunanza communal vign manada digl mastral.</p> <p>È chel impedia, presidiescha igl vicemastral u en oter commember da suprastanza la radunanza.</p>
	Art. 31
Predeliberaziun	<p>La radunanza communal dastga decider sulettamaintg d'affars tgi èn nias predeliberos dalla suprastanza communal.</p>
	Art. 32
Modus da votaziun	<p>Per mintga tractanda stò neir do la pussebladad d'ena discussiun libra avant la decisiun finala.</p>

	<p>Las votaziuns vignan fatgas avertas. Ellas on da neir fatgas an scretg, schi ena quarta digls votants cun dretg da votar preschaints, pretendan. Decisiva per votaziuns avertas è la pluralidad absoluta da chels tgi voteschan. Èn las vuschs egualas, decida igl mastral.</p> <p>Per schurmetg d'interess privats, po' la suprastanza decider da far ena votaziun an scretg. Tar votaziuns sot scrutini vala la pluralidad absoluta dallas vuschs valevlas. Cedels veids vignan betg dumbros. Tar egualidad dallas vuschs è igl affar refuso.</p>
	Art. 33*
Modus d'elecziun	<p>Las elecziuns vignan fatgas sot scrutini. Schi vign betg protesto pon ellas neir fatgas avertas. Eligia è chel tgi contanscha la pluralidad dallas vuschs valevlas.</p> <p>Tar elecziuns cumplexivas vignan addeidas tot las vuschs valevlas da candidats e siva divideidas tras igl domber digls posts libers plus 1. La proxima cefra antiera pi ota è la pluralidad absoluta.</p> <p>Schi en'elecziun na vign betg contanscheida tar elecziuns singulas, u schi tar elecziuns cumplexivas è eligias pi pacs candidats tgi chegl tg'igl è d'eliger, vign fatg ena sagonda votaziun libra. Eligias èn chels candidats tgi contanschan las pi bleras vuschs. Schi dat ena egualidad dallas vuschs, decida la bistgetta sur dall'elecziun.</p>
	Art. 34
Elecziun an cass da incumpatibladad u muteivs d'exclusiun	<p>Vign en candidat eligia per divers uffezis tg'el na dastga betg exequeir a madem taimp cun en oter uffezi, ò'l da sa decider dalunga per l'egn u l'oter uffezi.</p> <p>È igl eligia preschaint alla radunanza d'elecziuns, ò'l da communitgier immediat la sia decisiun. È igl eligia absent, stò'l communitgier las sia decisiun an scretg alla suprastanza communal an terma dad 8 deis.</p> <p>Vign eligeida egna dallas persungas, tranter las qualas i exista en muteiv d'exclusiun tenor art. 23 ed è l'otra an uffezi, sainza tgi la sia reelecziun stess an dumonda, è l'elecziun nunvalevla.</p>
	Art. 35*
Reponderaziun	<p>Decisiuns digl cumegn d'urna e dalla radunanza communal pon neir sottamessas a chels da tot taimp per ena reponderaziun. Resalvos restan igls dretgs da terzas persungas.</p> <p>Sch'igl è betg anc passo en onn siva tgi en conclus è ia an vigour, dastga angal neir antro sen ena reponderaziun, schi chella vign decideida cun ena pluralidad da dus terzas digls votants.</p>
	Art. 36
Decisiuns consultativas	<p>La suprastanza communal po' preschentar en affar impurtant alla radunanza communal agl senn d'ena votaziun consultativa. Igl resultat è legalmaintg nunliont, vot deir tg'el leia ni la radunanza ni la suprastanza communal.</p>
	3. La suprastanza communal*

	Art. 37
Suprastanza communal	<p>La suprastanza communal è l'autorità amministrativa e puliziala d'igl cumegn.</p> <p>Ella sa cumpona d'igl mastral e da quatter ulteriours commembers.</p>
	Art. 38
Constituziun	<p>All'antschatta dalla perioda d'uffezi eligia la suprastanza communal igl vicemastral ed igls schefs digls departamaints. Mintga supstant è obliia da surpiglier igl departamaint surdo ad el scu er la suppleanza d'en ulterior departamaint. La suprastanza pò sa constituer da tot taimp siva d'elecziuns complementaras u per oters muteivs. La repartiziun digls departamaints ò da neir communitgeida agl cumegn.</p> <p>Igl schef d'igl departamaint da biagier è a madem taimp president dalla cumischung da biagier, igls schef d'igl departamaint da scola è a madem taimp commember d'igl cunsegl da scola d'igl consorzi da scola primara e d'igl scalem ot.</p>
	Art. 39
Sedutas	<p>La suprastanza vign convocada antras igl mastral u antras igl vicemastral, schi savens tgi las tractandas pretendan.</p> <p>Sen preteisa d'en commember da suprastanza è igl mastral obliia da convocar ena seduta extraordinaria.</p>
	Art. 40
Cumpetenzas da decider	<p>Per decider valevlamaintg ston esser preschaints aglmanc treis commembers da suprastanza.</p> <p>Per votaziuns ed elecziuns decida la pluralità assoluta.</p> <p>Mintga commember è obliia da votar. Reservadas restan las disposiziuns pertutgont la recusaziun tenor art. 24.</p> <p>Èn las vuschs angulivadas, decida igl mastral; tar elecziuns la bistgetta.</p>
	Art. 41*
Cumpetenzas	<p>La suprastanza communal ò tottas cumpetenzas tgi n'èn betg surdadas ad en oter organ sen fundamaint d'igl dretg federal u cantunal, dalla constituziun u d'ena lescha communal.</p> <p>Las sias cumpetenzas èn an spezial da:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. exequir igl dretg federal e cantunal scu er dallas leschas ed ordinaziuns communalas e l'execuziun digls conclus d'igl cumegn d'urna e dalla radunanza communal; 2. manar e surveglar l'antiera administraziun communal; 3. administrar la facultad communal e tot igls sectours dall'administraziun; 4. stabilir igl chint annual ed igl preventiv; 5. preparar tot las tractandas per mang dalla radunanza communal ed organisar las votaziuns ed elecziuns; 6. decider davart expensas unicas betg preveidas aint igl preventiv e deliberar credits supplementars anfignen 25'000.– fr. pro affar, pero maximum 100'000.–

	<p>fr. ad onn;</p> <p>7. decider d'expensas tgi sa repetan, ma èn betg fixadas aint igl preventiv, anfignen maximal 3'000.– fr. pro affar, pero maximum 6'000.– fr. ad onn;</p> <p>8. decider davart da contracts agl rom dallas cumpetenzas administrativas ordinarias;</p> <p>9. decider arisguard igl manar process e recurs scu er far giu cunvagnientschas e contracts da cumpromiss;</p> <p>10. represchentar igl cumegn vers terzas persungas e davant dertgira ed autoritads;</p> <p>11. exequeir la pussanza puliziala appartenent igl cumegn e la cumpetenzza penala dalla procedura administrativa;</p> <p>12. eliger e salarisar igls delegos da cumegn, funcziunaris ed ampluias, schinavant tgi chegl n'è betg resalvo ad en oter organ;</p> <p>13. surdar lavours a terzas persungas ed eliger cunsiglieders da cumegn;</p> <p>14. administrar igl schaschant communal;</p>
	Art. 42
Departamaints	<p>L'administraziun communal vign reparteida an tschintg departamaints.</p> <p>Chels vignan partias tenor basigns an diversas partiziuns administrativas.</p> <p>La suprastanza reparta igls departamaints e las partiziuns administrativas an cunvagnientscha vicendevla sen igls divers commembers da suprastanza.</p> <p>Igls pensums dallas differentas partiziuns administrativas vignan circumscretgas ainten ordinaziuns spezialas.</p> <p>Igl andamaint da finanzas surstat agl mastral.</p>
	Art. 43
Gestiun	<p>Igls commembers da suprastanza on da surveglar igls affars da lur departamaint, d'exequeir igls acts uffizials necessaris e da rapportar surlonder alla suprastanza communal.</p> <p>Igl dretg da decider ò sulettamaintg la suprastanza communal. Fatgs da paca muntada pò la suprastanza delegar agl schef digl departamaint per decider independentamaintg.</p>
	Art. 44
Mastra	<p>Igl mastral magna la radunanza communal e presidescha las sedutas da suprastanza.</p> <p>Igl mastral prepara la glista da tractandas dallas sedutas da suprastanza. El procura la realisaziun digls conclus ansemen cun igl oters commembers da suprastanza.</p> <p>An cass urgents pò el piglier las disposiziuns provisoricas necessarias.</p>
	Art. 45
Sottascripziun digl cumegn; meds legals	<p>Igl mastral sottascreiva giuridicamaintg valevel ansemen cun en ulteriour commember da suprastanza u igl scrivant da cumegn.</p> <p>Decisiuns e disposiziuns contestablas ston esser signeidas cun las indicaziuns digls</p>

	meds legals.
4. La cumischung da gestiun*	
Art. 46	
Cumischung da gestiun	La cumischung da gestiun sa cumpona da treis commembers. Ella sa constituescha sasezza. Ella è cumpetenta da decider angal schi ella è cumpletta.
Art. 47	
Pensums	La cumischung da gestiun ò d'examinar igl antier andamaint dall'administraziun e digl chint scu er igl menaschi da tot igls organs ed ampluias communalas tenor las directivas cantunalas. Ella è er autorisada da far controllas betg annunztgeidas. Per mintga rendachint annual ò ella da rapportar alla radunanza communal davart igls resultats dall'examinaziun e da far propostas correspondentas. An cunvagnientscha cun la suprastanza communal pò la cumischung da gestiun exequeir la controlla digl chint an collaboraziun cugl inspecturat digls cumegns cantunal u cun persungas digl rom privatas. An cass da constataziuns da muntada inferioura, pò la cumischung dar giu en rapport spezial alla suprastanza communal.
IV. Administraziun communal / Ampluias communalas	
Art. 48	
Pensums	L'administraziun communal procura igl antier andamaint da chint ed igls ulteriours pensums administrativs publics ed exequescha las decisiuns dalla suprastanza, schinavant tg'igls schefs digl departamaint n'èn betg incumbensos cun talas. La suprastanza communal relascha en carnet da dueirs per igls ampluias dall'administraziun communal. L'administraziun communal è sottamessa agl mastral. El pò delegar an scretg chella survegliaziun ad en schef da departamaint.
Art. 49	
Scrivant da cumegn	Igl scrivant da cumegn magna la canzleia communal e survegilescha igl personal dall'administraziun. El magna protocol dallas sedutas da suprastanza ed ò vusch consultativa an suprastanza. La suprastanza pò er incumbensar en'otra persunga da screiver igl protocol.
Art. 50*	
Pladimaint digl personal	La suprastanza communal eligia igl personal da cumegn e fixescha la salarisaziun agl rom dallas cundiziuns da cumegn, schinavant tgi nign oter organ è incumbenso persiva. Las cundiziuns da pladimaint sa drezzan tenor las decisiuns digl cumegn d'urna e dalla radunanza communal, noua tgi talas determinaziuns mantgan, mintgamai tenor las ordinaziuns digl regulativ da personal digl cantun Grischnun.
V. Finanzas, taglias ed otras taxas	

	Art. 51
Facultad communal	<p>La facultad communal sa cumpona:</p> <p>a) dallas tgossas tgi vignan utilisadas publicamaintg, scu veias, plazs, avas e digl taragn ve digl qual i na so betg neir cumpruvo possess privat (art. 664 CCS/ZGB ed art. 118 e 119 dalla lescha introductiva agl CCS/ZGB);</p> <p>b) dalla facultad administrativa, numnadamaintg dallas tgossas e fondos tgi stattan cun lour substantza directamaintg an disposiziun all'administraziun scu bietgs d'administraziun, tgesas da scola, ovras pigl provedimaint digls abitants cun ava ed electricitad, indrezs per la dismessa d'ava persa e rusment, indrezs per stidar fi, plazs da labour e da sport etc.;</p> <p>c) dalla facultad d'adiever, numnadamaintg alps, gôt, dretgs da far lenna e da pascular scu er pastgiras;</p> <p>d) dalla facultad finanziaria scu capitals, daner contant, dabungs, schaschant ed ovras, tgi vignan salvadas an possess digl cumegn perveia da lour valeta da facultad e tgi son neir tratgas a nez tenor las furmas digl dretg privat (locaziun, fittanza, vendita digl retgav) u antras conceder dretgs speziels d'utilisaziun. dretgs speziels d'utilisaziun.</p>
	Art. 52
Prancepis da finanzas, prancepis dalla contabilitad	<p>Igls meds publics on da neir utilisos an furma spargnevla ed economica.</p> <p>L'economia da finanzas duess esser angulivada a media vista.</p> <p>Mintga expensa pretenda ena basa legala, ena deliberaziun d'en credit ed ena lubientscha per igl paiamaint.</p> <p>Igl chint communal è da manar tenor igls prancepis generals rancunaschias per igl andamaint da chints publics.</p> <p>Igl chint da facultad ò da neir mess sen en sang fundamaint antras amortisaziuns e reservas planisadas.</p> <p>Igls meds lias per scopos definias (fondos, fundaziuns e finanziaziuns spezialas) duessan neir separos ed administros tenor lour determinaziun digl intent.</p> <p>Igl chint da facultad e dall'administraziun on da neir preschentos alla radunanza communal per l'approvaziun ansemen cugl rapport dalla cumischung da gestiun anfignen igls 30 da zarcladour.</p> <p>Igl preventiv ed igl pe da taglia per igl onn da chint on da neir preschentos alla radunanza communal anfignen igl pi tard mez december digl onn precedent.</p>
	Art. 53
Vender ed impinar facultad da gioldamaint	<p>Per vender u impinar facultad da gioldamaint valan las determinaziuns digls art. 34 – 38 dalla lescha digls cumegns cantunala.</p>
	Art. 54
Garanzia digls	<p>Igl cumegn corva igls basigns da finanzas an spezial cugl retgav dallas taglias e</p>

basigns da finanzas, taglias	<p>facultad, scu er da contribuziuns e taxas. Las taglias on da neir fixadas uscheia, tgi las finanzas seian angulivadas a lunga vista. La lescha da taglia stò neir approvada dalla regenza.</p> <p>Prestaziuns spezialas on da neir finantzgeidas tant scu pussebel e cumportablas tenor igl prancepi da caschunader antras taxas causalas. Expensas dastgan neir fatgas angal schinavant tg'igl èn basignevas, economicas e surpurtablas.</p>
Art. 55	
Taxas d'utilisaziun e contribuziuns da costs	<p>Per l'utilisaziun da gioldamaint vignan incassadas taxas d'utilisaziun e contribuziuns da costs tenor la lescha digls cumegn cantunala.</p> <p>Per utilisaziuns spezialas a fundamint da concessiuns u lubientschas per igl adiever general augmento incassa igl cumegn taxas tgi correspondan alla valeta dall'utilisaziun.</p>
Art. 56	
Taxas	<p>Igl cumegn pò incassar taxas digls utilisaders d'ovras, interpresas ed indrezs communalas erigias e mantignias da cumegn. L'otezza da talas sa drezza allas ordinaziuns communalas vertentas.</p> <p>Per far adiever dall'administraziun communalala u per l'execuziun da funcziuns uffizialas (per ex. concessiun da lubientschas) pò igl cumegn incassar taxas d'administraziun.</p> <p>L'otezza dallas taxas duess esser per regla uscheia, tgi ella corresponda alla valeta dalla prestaziun exequeida per igl adressat, uscheia tgi corvan igls costs digl cumegn.</p>
Art. 57	
Taxa da preferentscha	<p>Sch'igl cumegn realisescha ovras u indrezs tgi portan en avantatg spezial a tschertas persungas u tgi augmantan la valeta da tscherts objects, schi incassa el contribuziuns correspondentas digls privilegias ve dall'erecziun dall'ovra tenor las determinaziuns ed ordinaziuns dallas leschas spezialas da cumegn.</p> <p>Per la repartiziun digls costs valan subsidiarmaintg las prescripziuns cantunalas.</p>
Art. 58	
Taxa da cura e taglia per la promoziun digl turissem	<p>Per la promoziun digl turissem pò igl cumegn incassar ena taxa da cura ed ena taglia per la promoziun digl turissem. Las determinaziuns particularas vignan regladas dalla lescha.</p> <p>Las antradas na dastgan betg neir duvradas per finantzgier pensums da cumegn ordinaris.</p>
VI. Determinaziuns finalas e transitoricas	
Art. 59	
Revisiun	<p>La constituziun preschainta pò neir reveveida da tot taimp total u parzialmaintg.</p> <p>Mintga revisiun è sottamesssa alla approvaziun dalla regenza. Ella vo an vigour siva dall'approvaziun.</p>

	Art. 60
Vigour	La constituziun preschainta vo an vigour cun l'approvaziun antras la radunanza communal.
	Art. 61
Ulteriouras determinaziuns	Las amprenas elecziuns cumplessivas dallas instanzas on li igl otgover 2006.
	Art. 62
Aboliziun da determinaziuns cuntradictoras	Chella constituziun ramplazza chella digls 12 da fanadour 1981 cun midada digls 21 d'avost 1998. Cun l'antrada an vigour da chella constituziun èn cassos tots conclus da cumegn tgi scunterdeian alla nova constituziun.
	Art. 63
Text decisiv dalla constituziun	Decisiv è igl text rumantsch dalla constituziun approvada.
Approvaziun	Decidia dalla radunanza communal digls 19-06-2005 Approvo dalla regenza tenor conclus digls 06-09-2005/1089
*Revisiun parziala	Decidia dalla radunanza communal digls 28-10-2018, an vigour siva digls 01-01-2019